

נתונים ראשוניים על אנשים שנפגעו בעיניהם בעקבות מלחמת חרבות ברזל

מסמך זה נכתב לבקשת חברת הכנסת דבי ביטון, ומובאים בו נתונים ראשוניים על נפגעים בעיניהם בעקבות מלחמת חרבות ברזל, בהתמקד בנפגעי כוחות הביטחון בטיפול אגף השיקום (ראו בפרק 1) ובנפגעי פעולות איבה בטיפול המוסד לביטוח לאומי (פרק 2). נתונים ראשוניים אלו מקורם בתהליכי הכרה של גופים אלו, ועשויים להשתנות בעתיד, עם ההתקדמות בתהליכים.

ברקע הדברים נציין כי בשנת 2023 היו בישראל כ-53,400 אנשים עם לקות ראייה או עיוורון הרשומים במרשם אנשים עם מוגבלות המנוהל בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.¹

1. נפגעי כוחות הביטחון

אגף השיקום במשרד הביטחון אחראי על שיקום נכי צה"ל וכוחות הביטחון, ובתוך כך מעניק להם זכויות והטבות, דוגמת מימון טיפול רפואי ותגמולים.² מאגף השיקום נמסר לנו שכיום האגף מטפל ביותר מ-78,000 נכי צה"ל וכוחות הביטחון, וכ-17,750 מהם מסווגים בתור פצועים ממלחמת חרבות ברזל (23% מכלל האנשים בטיפול אגף השיקום כיום).³ צוין כי רוב מוחלט מפצועי מלחמת חרבות ברזל טרם עברו ועדה רפואית ולא נקבעו להם אחוזי נכות, אך אלו מטופלים על ידי האגף כחלק ממדיניותו למתן מענים מסוגים שונים לצורך השיקום עוד בזמן תהליך ההכרה. בין השאר עקב כך, נתונים אלו והנתונים שיוצגו להלן הם ראשוניים, וכאמור עשויים להשתנות עם ההתקדמות בתהליכי ההכרה.

¹ הנתונים במרשם עוסקים בתושבי ישראל, ומבוססים על קובצי נתונים של מוכרים או מקבלי שירות או תגמולים מכמה גופים: המוסד לביטוח לאומי, משרד הרווחה והביטחון חברתי ומשרד הביטחון. לא ידוע לנו מה מידת ההשפעה של המלחמה שהחלה ב-7 באוקטובר 2023 על נתוני 2023, אם בכלל. נציין כי בשנת 2022 היו במרשם כ-52,000 אנשים עם לקות ראייה מוכרת ובשנת 2021 – כ-49,000. כלומר, העלייה במספר הרשומים בין שנת 2021 לשנת 2022 (כ-3,000 יותר, עלייה של 6%) הייתה גדולה יותר מאשר בין 2022 ל-2023 (כ-1,400 יותר, עלייה של 3%). ראו הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הודעות לתקשורת, [נתונים מתוך מרשם אנשים עם מוגבלות \(2023\)](#) לרגל יום ההזדהות הארצי עם העיוורים וליקויי הראייה, 5 ביוני 2025; [נתונים ממרשם אנשים עם מוגבלות לרגל היום הבין-לאומי לזכויות אנשים עם מוגבלות](#), 2 בדצמבר 2024, עמ' 1 ו-12; [נתונים מתוך מרשם אנשים עם מוגבלות לרגל יום ההזדהות הארצי עם העיוורים וליקויי הראייה](#), 5 ביוני 2024, עמ' 1.

² אתר אגף השיקום במשרד הביטחון, [הכירו את אגף השיקום](#); [טיפול רפואי ונפשי](#); [תגמולים וסיוע כלכלי](#); כניסה (לכל הפריטים): 19 במאי 2025.

³ המידע להלן הוא לפי אגף השיקום, משרד הביטחון, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מכתב, לא צוין תאריך, נשלח בדוא"ל ב-9 ביוני 2025.

מבין כ-17,750 המטופלים באגף השיקום שסווגו כפצועי מלחמת חרבות ברזל – כ-3% ביקשו הכרה בגין פגיעות בעיניים (כולל עם פגיעות ומחלות שונות שלא בהכרח גרמו לפגיעה בראייה) – **488 אנשים**. נוסף עליהם, 93 אנשים ביקשו הכרה בגין פגיעות בעיניים ולא סווגו בתור פצועי מלחמת חרבות ברזל.⁴ יש לציין כי ייתכנו אנשים נוספים שבתהליכי הכרה וסווגו בתור פצועי מלחמת חרבות ברזל, אך כיום לא מאופיינים בנתונים בתור נפגעים בעיניים. למשל, בתשובת אגף השיקום נכתב כי פצועי חרבות ברזל רבים מוגדרים סובלים ממולטי-טראומה (פגיעות מרובות), ולהבנתנו עשויים להיות בהם פצועים שנפגעו בפועל בעיניים. **מתוך 488 מבקשי ההכרה בגין פגיעה בעיניים – ל-37 נערכו ועדות רפואיות, והוכרה להם פגיעה כלשהי בעיניים** (כ-8% מבין מבקשי ההכרה, לחלקם יותר מפגיעת עיניים אחת).⁵ כאמור, רוב מוחלט של פצועי מלחמת חרבות ברזל טרם עברו ועדה רפואית וטרם נקבעו להם אחוזי נכות וסעיפי פגיעה. מכאן עולה כי מספר פצועי חרבות ברזל שתוכר להם פגיעה בעיניים צפוי לגדול בעתיד.

נציין כי מבין 78,000 המטופלים כיום באגף השיקום – לכ-3,000 אנשים הוכרה נכות בגין פגיעה בעיניים (לחלקם יותר מפגיעת עיניים אחת), ובקבוצה זו נכללים אנשים שהוכרה להם נכות בשיעור של 11% ומעלה לפני 1996 ו-20% ומעלה למוכרים אחרי 1996. נתונים אלו עשויים להשתנות עם סיום תהליכי ההכרה בפצועי מלחמת חרבות ברזל.

עוד נציין כי בשנים האחרונות ביטוח נפגעי עבודה בטיפול המוסד לביטוח לאומי חל גם על משרתים מסוימים בגופי ביטחון במקרים שהפעילות שבמסגרתה נפגע האדם אינה ייחודית, למשל, תאונות דרכים או מחלות מסוימות. במקרים אלו הפיצוי לא ישולם על ידי אגף השיקום, אלא על ידי המוסד לביטוח לאומי (במימון משרד האוצר על חשבון גוף הביטחון).⁶ עם זאת, לא קיבלנו מהמוסד לביטוח לאומי נתונים על אנשי מערכת הביטחון בטיפול הביטוח הלאומי שנפגעו בעיניים בזמן המלחמה. להבנתנו, ככלל, אנשים אלו לא אמורים להיות מוכרים על ידי אגף השיקום, אם כי ייתכן שבנתוני אגף השיקום שהוצגו לעיל נכללים אנשים שהגישו בקשה להכרה של האגף ויפנו לטיפול המוסד לביטוח לאומי לאחר בדיקת בקשתם.

2. נפגעי פעולות איבה

חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970, מסדיר את זכויותיהם של נפגעי פעולות איבה, תושבי ישראל או אזרחי ישראל או זרים בתנאים מסוימים, לסיוע מקיף בתחומים שונים.⁷ **המוסד לביטוח לאומי הוא הגוף המטפל בזכויות נפגעי פעולות איבה** (במימון אוצר המדינה), ובהן מימון טיפולים רפואיים, שיקום ותגמולים. מתן הזכויות מותנה באישור הרשות המאשרת שמינה שר הביטחון – שהפגיעה היא פגיעת איבה.⁸

⁴ להבנתנו ייתכנו בהם נפגעים שלא סווגו בתור פצועים במלחמה אבל נפגעו בזמן המלחמה, וגם אנשים שביקשו הכרה בגין פגיעה לפני המלחמה.

⁵ ייתכן שיש מבין ה-37 שהוכרה להם בוועדה פגיעה בעיניים, אך לא ציינו פגיעה כזאת באופן ספציפי בבקשה להכרה. כמו כן, לא ידוע לנו אם יש אנשים מבין 488 מבקשי ההכרה שנערכה להם ועדה רפואית, אך לא הוכרה להם פגיעה בעיניים.

⁶ המוסד לביטוח לאומי, סקירה שנתי 2022, ביטוח נפגעי עבודה, לא צוין תאריך, כניסה: 19 במאי 2025, עמ' 3.
⁷ מבקר המדינה, דוח מיוחד, מתקפת הטרור בשבעה באוקטובר 2023 ומלחמת חרבות ברזל: הטיפול באוכלוסייה, פרק 3: הסדרת הסייע לנפגעי פעולות איבה מאירועי שבעה באוקטובר, 11 בפברואר 2025, עמ' 1. להגדרת "פגיעת איבה" ו"נפגע" ראו בסעיף 1 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970.

⁸ המוסד לביטוח לאומי, סקירה שנתי 2022, תגמולים לנפגעי ונפגעות פעולות איבה, לא צוין תאריך, כניסה: 18 במאי 2025, עמ' 1; תנאי הזכאות להכרה כנפגע פעולות איבה, כניסה (לשני הפריטים): 18 במאי 2025. לפי מבקר המדינה, הרשות המאשרת היא סגן בכיר ליועץ

על פי תשובות המוסד לביטוח לאומי מסוף מאי ותחילת יוני 2025, מבין האנשים שהגישו תביעה בגין פגיעה בפעולות איבה שהתרחשו מאז 7 באוקטובר 2023, כלומר מפרוץ מלחמת חרבות ברזל – **125 אנשים ציינו בתביעתם בין השאר פגיעה בעיניהם, ול-22 אנשים מהם הוכרה נכות זמנית או קבועה בגין פגיעה זו** (כ-18% ממגיש התביעה בגין פגיעה בעיניים). באשר ל-103 האנשים שהגישו תביעה ואינם נמנים עם אלו שהוכרה להם נכות נכון למועד שליפת הנתונים – ייתכן שנכללים בהם אנשים שעדיין ממתינים לקביעה בתביעתם וייתכנו בהם גם אנשים שתביעתם נדחתה או שטופלו והחלימו.⁹

לא קיבלנו מהמוסד לביטוח לאומי נתונים על מספר כלל נפגעי פעולות האיבה שהוכרה להם נכות מאז פרוץ המלחמה, כך שאין בידנו לעמוד למשל על שיעור הנפגעים שהוכרה נכותם בגין פגיעה בעיניים מתוך כלל הנכים. כמו כן, לא ידוע לנו מה מספר כלל האנשים שהגישו עד כה תביעה בגין פגיעה בפעולות איבה מאז פרוץ המלחמה, ואם ייתכנו בהם אנשים שנפגעו בעיניהם או שנפגעה ראייתם, אך לא ציינו זאת בתביעתם, למשל פגועי ראש.

המשפטי למערכת הביטחון נוסף על תפקידו בתור ראש חטיבת תביעות וביטוח במשרד הביטחון, אשר מונה כאמור על ידי שר הביטחון. ראו מבקר המדינה, דוח מיוחד, מתקפת הטרור בשבעה באוקטובר 2023 ומלחמת חרבות ברזל: הטיפול באוכלוסייה, [פרק 3: הסדרת הסיוע לנפגעי פעולות איבה מאירועי שבעה באוקטובר](#), 11 בפברואר 2025, עמ' 15.

⁹ זהבה זלמן, מנהלת אגף א', מינהל המחקר והתכנון, המוסד לביטוח לאומי, תשובה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 29 במאי 2025; קרן גולדנר, מינהל המחקר והתכנון, המוסד לביטוח לאומי, דוא"ל, 4 ביוני 2025.